

УДК 338.48-51

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-300-6-28

ЛУЩИК М. В.

ORCID ID: 0000-0001-5411-348X

e-mail: murmarja@gmail.com

Національний університет «Львівська політехніка»

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

У статті описано сучасний стан туристичної індустрії Львівської області в умовах підвищених карантинних ризиків. Зокрема: проаналізовано динаміку зміни кількості туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності, в тому числі: іноземних туристів, громадян України, які подорожували за кордоном, внутрішніх туристів та екскурсантів. Охарактеризовано географію прибуття іноземних туристів до України та виявлено особливості трансферу, проживання, середнього часу перебування та мети візиту іноземних громадян, здійснено аналіз розподілу туристів-громадян України за країнами їх подорожі». Досліджено специфіку екскурсійної діяльності в області. Систематизовано інформацію про суб'єкти туристичної індустрії регіону. Описано діяльність установ державного регулювання сфери туризму, туристичних громадських організацій та асоціацій, туристичних інформаційних центрів в межах області. Здійснено моніторинг сучасних проектів та ініціатив в галузі туризму, які мають безпосередній вплив на функціонування туристичної індустрії Львівщини.

Ключові слова: туристична індустрія, туристичні потоки, іноземні туристи, внутрішні туристи, екскурсанти, туристичні інформаційні центри.

MARIYA LUSHCHYK

Lviv Polytechnic National University

TRENDS OF DEVELOPMENT OF THE TOURIST INDUSTRY OF THE LVIV REGION IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC

The article describes the current state of the tourism industry of Lviv region in conditions of increased quarantine risks. It is given a comprehensive description of tourist flows in the region over the past 15 years, in particular: the structure and dynamics of changes in the number of tourists served by tourism entities, including: foreign tourists, citizens of Ukraine who traveled abroad, domestic tourists and excursionists are analyzed. The geography of arrival of foreign tourists to Ukraine is characterized and the peculiarities of transfer, accommodation, average time of stay and purpose of visit of foreign citizens are revealed. The analysis of distribution of tourists-citizens of Ukraine on the countries of their travel is carried out, the purposes of such tourist trips are found out.

The specifics of excursion activity in the region are investigated. The information on the subjects of the tourist industry of the region is systematized, the indicators of typological distribution of the subjects of tourist activity on tour operators, travel agents and excursion bureaus and the dynamics of change of their number of different subjects of tourist activity are analyzed,. Courses of guides within the region are described.

The sphere of activity of institutions of state regulation of tourism (Department of Tourism and Resorts of the Lviv Regional State Administration and the Department of Tourism of the Department of Development of the Lviv City Council) was specified. A list of tourist public organizations and associations, as well as tourist information centers that operate within the region is made.

Modern projects (for example, «Cross-border pilgrimage route as a tool to promote common historical and cultural heritage in the Ukrainian-Polish border», «RoveLove Roztocze – together across borders», «World of Carpathian rosettes – measures to preserve the uniqueness of Carpathian culture», «Velo Carpathia»: development of infrastructure for cycling tourism in Lviv region), promotional and tourist events (for example, the First Forum of Medical and Health Tourism of Lviv region, International Festival of Hospitality and Hotel and Restaurant Business «HoReCa SHOW Lviv», Guides Forum, Lviv International Forum of Tourism and Hospitality Industry) and initiatives (mobile application about the ways of active tourism in Lviv region, creation of unique content about gastronomic tourism, rebranding of the tourist site of Lviv region) in the field of tourism, which have a direct impact on the tourism industry of Lviv region have been monitored.

Key words: tourist industry, tourist flows, foreign tourists, domestic tourists, excursionists, tourist information centers.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Уже давно відомо, що розвиток туризму конкретної території сприяє вирішенню системи економічних проблем цього регіону, зокрема таких як зайнятість місцевого населення, будівництво шляхів сполучення та споруд житлового призначення, налагодження різних видів комунікацій, формування позитивного іміджу регіону, підтримка та розвиток місцевої культури. Іншими словами, розвиток туристичної індустрії в регіоні формує сучасну інфраструктуру, що призначена для її експлуатації як туристами, так і місцевим населенням. Проте пандемія COVID-19 призвела до тотальної та структурної трансформації глобального економічного простору, а туризм як важливий драйвер в економічному розвитку та створенні робочих місць, зазнав, в глобальному та регіональних вимірах, найбільш руйнівного ефекту від коронавірусної епідемії. В таких умовах, вивчення регіональних тенденцій розвитку туристичної індустрії в карантинних умовах вважаємо актуальними і своєчасними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наукові дослідження туристичної індустрії важко назвати новітніми, адже класичні засадничі аспекти теоретичного обґрунтування сутності та структури туристичної індустрії викладені ще в ХХ ст.

Зокрема, в працях Д. Фостера [1] викладено підходи до розуміння індустрія туризму, а також основних її складових – продукти та ринки, проживання та харчування, транспорт, інфраструктура та надбудова, комплекс маркетингу, комплекс комунікацій, фінанси та організаційні аспекти. Обґрунтування особливостей функціонування сфери туризму, в глобальному, потім національному та, нарешті, провінційному контексті прописані в праці «Дозвілля і туризм: удосконалений підручник» [2]. Серія навчальних видань Ф. Окумуса, Л. Алтінайя, П. Чатхота пропонує до уваги науковій спільноті передові теорії та погляди на стратегічний менеджмент індустрії гостинності та туризму. Українська наукова література [4–6] містить немало спроб конкретизувати зміст поняття туристичної індустрії й описати структуру туристичного сектора. Фундаментальний підхід до дефініціювання та структуризації індустрії туризму подає проф. О. Любіцева: «Індустрія туризму – міжгалузевий господарський комплекс, який спеціалізується на створенні турпродукту, здатного задовольняти специфічні потреби населення в проведенні дозвілля в подорожі шляхом виробництва та реалізації товарів і послуг туристичного призначення» [4]. Систематизація та узагальнення напрацювань вітчизняних вчених щодо теоретичних досліджень туристичної індустрії представлені у праці проф. М. Мальської [6]. Д. Богатирьова здійснює спробу систематизувати підходи до означення даного терміну в науковій літературі [7]. Аналогічну проблематику, а також деякі інші теоретичні аспекти розвитку індустрії туризму досліджує М. Бондаренко [8]. Теоретико-методологічні та методичні аспекти менеджменту туристичної індустрії, зокрема дослідження суті, суб'єктів і об'єктів туристичної індустрії, принципи менеджменту туристичної індустрії, історичний аспект формування ринку туристичної індустрії комплексно викладені в підручнику «Менеджмент туристичної індустрії» [9]. Про особливості становлення і розвитку туристичної індустрії, а також стратегії розвитку туристичної індустрії говорять С. Шепелюк [10] та О. і Н. Савіцькі [11] відповідно. Водночас ґрунтовних регіональних досліджень мало. Про основні показники розвитку туристичної індустрії Львівської області йде мова у колективній монографії «Туристично-рекреаційні ресурси Львівської області: сучасний стан та перспективи використання для сталого розвитку туризму» [12]. Окремі аспекти сучасного стану, проблеми та перспективи розвитку туристичної індустрії у Львівській області висвітлені в низці наукових публікацій [13–19].

Формулювання цілей статті

Метою статті є опис сучасного стану туристичної індустрії Львівської області в умовах підвищених карантинних ризиків. Мета реалізується через виконання певних завдань:

- дослідити туристичні потоки області за останні 15 років;
- проаналізувати динаміку зміни кількості туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності, в тому числі: іноземних туристів, громадян України, які подорожували за кордоном, внутрішніх туристів та екскурсантів;
- охарактеризувати географію прибуття іноземних туристів до України та виявлено особливості трансферу, проживання, середнього часу перебування та мети візиту іноземних громадян;
- здійснити аналіз розподілу туристів-громадян України за країнами їх подорожі»;
- вказати специфіку екскурсійної діяльності в області;
- систематизувати інформацію про суб'єктів туристичної індустрії регіону;
- описати діяльність установ державного регулювання сфери туризму, туристичних громадських організацій та асоціацій, туристичних інформаційних центрів в межах області;
- здійснити моніторинг сучасних проектів та ініціатив в галузі туризму, які мають безпосередній вплив на функціонування туристичної індустрії Львівщини.

Виклад основного матеріалу

Згідно даних Головного управління статистики у Львівській області динаміка руху туристичних потоків за останні 20 років мала хвилеподібну тенденцію – неодноразові зростання у 2003, 2008, 2010, 2013 рр., із абсолютним піком у 2019 р. і обґрунтованими спадами у 2014 р. та 2020 р. (табл. 1, рис. 1) [20–22].

Таблиця 1

Туристичні потоки у Львівській області у 2000–2020 рр., осіб

Рік	Кількість туристів, ос.				
	обслугованих суб'єктами тур. Д-ті	іноземних туристів	виїзних туристів	внутрішніх туристів	екскурсантів
1	2	3	4	5	6
2000	118 811	23 759	–	66 505	64 913
2001	110 433	27 690	–	56 860	61 611
2002	115 060	31 767	–	59 382	62 859
2003	142 607	34 591	–	81 871	82 734
2004	128 563	32 020	–	67 927	96 647
2005	90 756	11 233	–	44 455	112 450
2006	93 553	8 427	–	44 409	140 680
2007	117 242	9 478	–	49 514	79 320
2008	143 610	14 062	–	52 697	78 418

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
2009	109 947	9 306	–	41 601	79 695
2010	153 939	9 894	–	41 705	56 045
2011	128 709	12 955	81000	34 754	17 974
2012	124 013	19 033	63706	41 274	33 508
2013	188 520	16 162	131530	40 828	22 184
2014	92 128	2 015	61465	28 648	26 901
2015	112472	3057	60830	48585	15002
2016	181827	8370	74877	98580	17637
2017	175150	6042	82653	86455	14955
2018	182255	7617	112757	61881	7557
2019	249442	7929	159164	82349	3919
2020	100824	357	76729	23738	

Джерело: [20].

Анексія Криму Російською Федерацією та проведення антитерористичної операції на сході України негативно вплинули на позитивну динаміку розвитку туристичної галузі у Львівській області. Так, у 2014 р. вдвічі скоротилася кількість туристів, обслужених туристичними підприємствами, у 8 разів – кількість іноземних туристів, вдвічі – кількість українців, які подорожували закордон та внутрішній туристичний потік (рис. 1, 3.) [20]. До 2019 р. показники покращилися та встановили новий рекорд – майже 250 тис. туристів, та більше 150 тис. громадян України, які здійснили подорожі за кордон. Прикро, що така позитивна тенденція була перервана коронавірусною пандемією 2020–2021 рр.

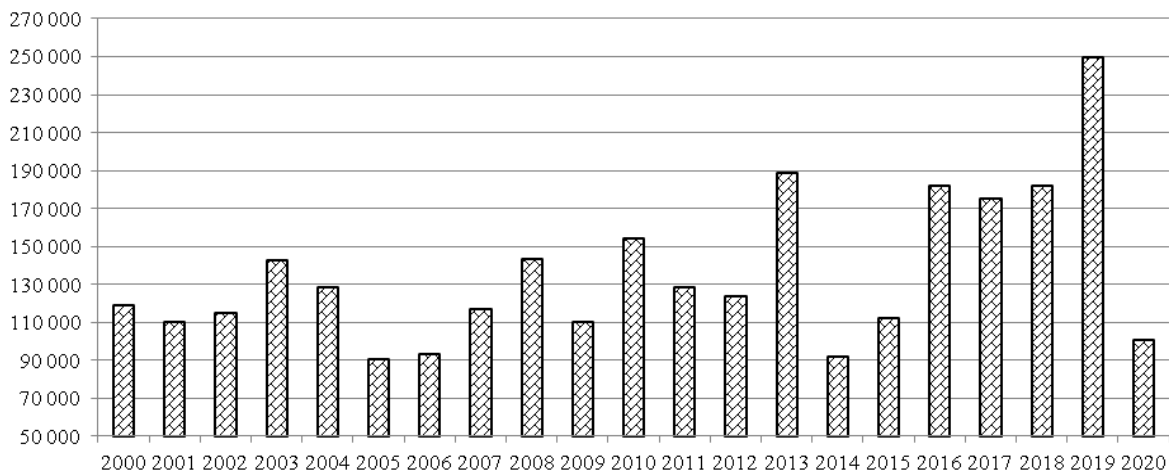

Рис. 1. Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності у 2000–2020 рр., осіб [20; 21]

Уже в 2020 р. послугами суб'єктів туристичної діяльності Львівщини скористалися лише 100824 тис. осіб – це найнижчий показник за останні 6 років та більш ніж вдвічі менша кількість туристів, ніж у 2019 р. (249442 осіб) (рис. 1). 99 % туристів – громадяни України (рис. 2.), 3/4 з яких – українців, які подорожують за кордоном, решту (25 %) становлять туристи-громадяни України, які подорожують в межах держави.

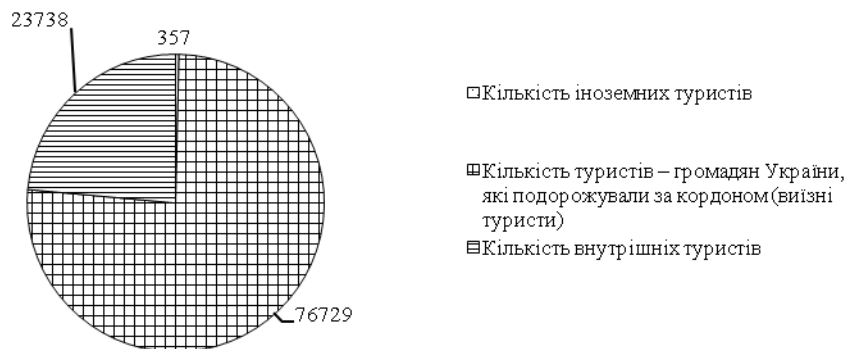

Рис. 2. Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності у 2020 р., осіб [20]

Як відомо, показники 2019 р. установили рекорд кількості українців, що подорожували за межами України за весь період державної незалежності – майже 160 тис. осіб. Прикро, але у 2020 р. цей показник

зменшився удвічі (76729 осіб). Поїздками туристів-громадян України в межах держави було охоплено близько 23 тис. осіб, втричі менше ніж попереднього року (рис. 3) [23; 24].

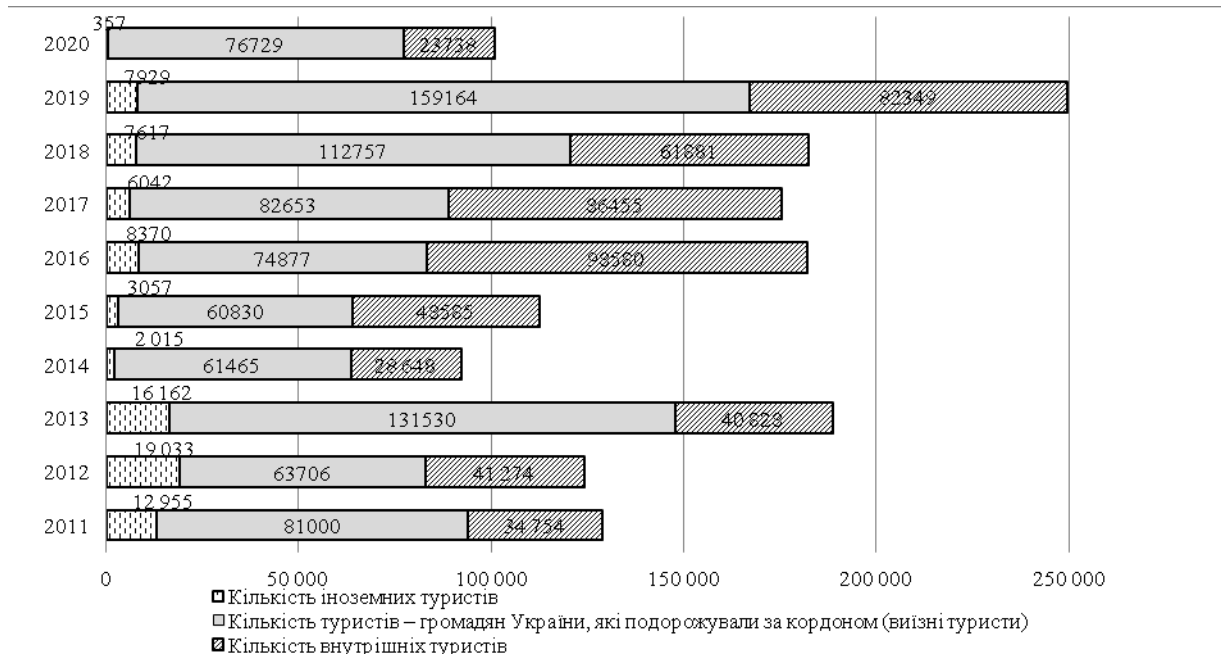

Рис. 3. Кількість туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності у 2011-2020 рр., осіб [20; 21]

Туристичні підприємства області у 2020 р. обслужили лише 357 іноземних туристів – в 20 разів менше, ніж у 2019 р., та найменше за весь період статистичних спостережень (див. табл. 1, рис. 2, 3). Частка іноземців від загального потоку туристів у 2020 р. становила менше 0,5 % [20; 23].

У 2020 р. Львівську область найбільш чисельно відвідали громадяни Азербайджану, Польщі, Молдови, значно менше – Австрії, Німеччини, Білорусі. Тоді як у 2019 р. туристичними підприємствами Львівщини надано послуги 7, 9 тис. іноземних туристів із 31 країни світу, серед них переважали громадяни Польщі – 1,5 тис. осіб, Азербайджану – 1,3 тис., Білорусі – 0,9 тис. [20–22]. Загалом, за останні 10 років Львівську область відвідали туристи більш ніж із 100 країн світу. Найбільше туристів з Польщі, Білорусії, Латвії, Російської Федерації, Німеччини, США, Канади, Великобританії, Данії, Франції, Азербайджану, Австрії, Італії, Ізраїлю, Угорщини.

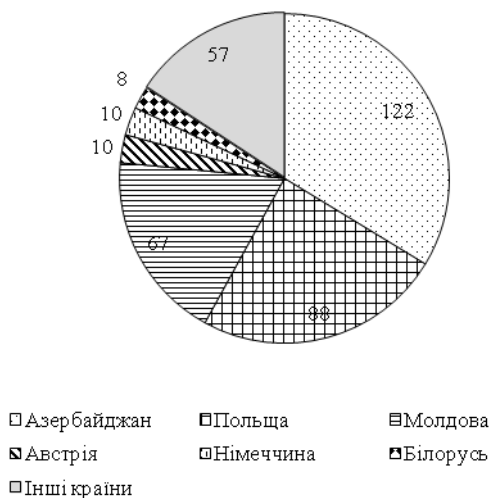

Рис. 4. Розподіл іноземних туристів Львівської області за країнами їх прибуття у 2020 р., осіб

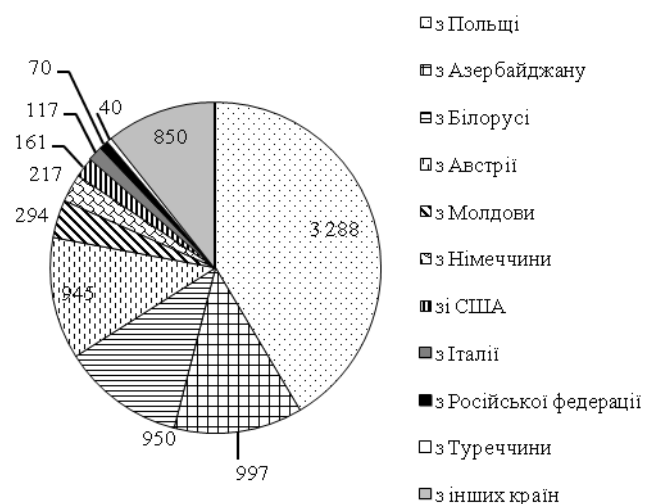

Рис. 5. Розподіл іноземних туристів Львівської області за країнами їх прибуття у 2019 р., осіб

Статистичний аналіз туристів міста Львова у 2019 р. демонструє, що традиційними відвідувачами залишилися поляки (18,3 % у загальному потоці туристів-іноземців), білоруси (6,6 %), німці (5,4 %),

турки (6,2 %) та американці (2,5 %). Неочікуваним виявився приріст туристів з Великобританії – майже вдвічі, до 3 %, та, вперше за останні декілька років, у ТОП-10 країн-відвідувачів увійшли Австрія та Франція, по 1 %. 36% усіх гостей міста – гості з України, здебільшого молодь. Вони часто повертаються до Львова двічі чи навіть тричі за рік, адже не встигають все одразу обійти. На другому місці – поляки, на третьому – білоруси. Серед поляків найпопулярніший «сентиментальний» туризм, коли старше покоління шукає тут своїх далеких родичів або відвідує місця, де народилась і про які розповідала їх родина. Молоді ж поляки їдуть не за сентиментами, а щоб відвідати нове яскраве місто. Почастішали візити білорусів, оскільки є добре сполучення Мінськ–Львів. Їхня поведінка теж відрізняється, вони, як правило, ходять великими групами.

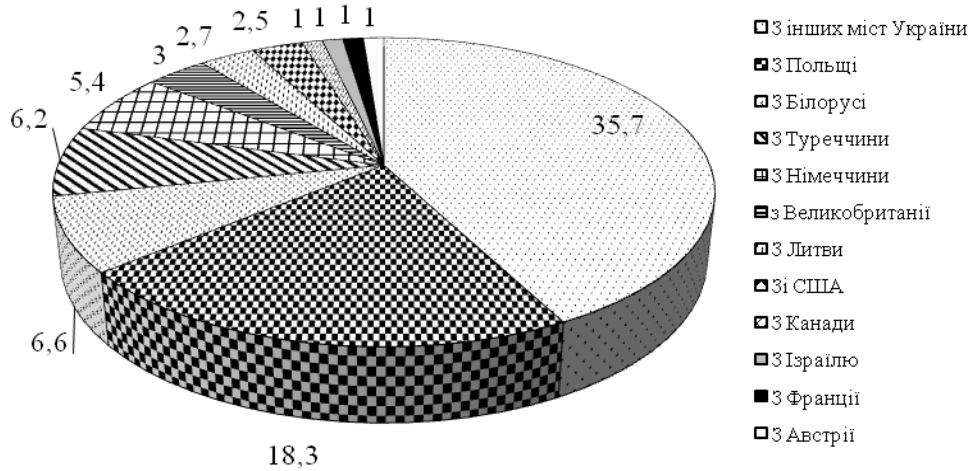

Рис. 6. Розподіл іноземних туристів Львова за країнами їх прибуття у 2019 р., %

2020 рік був особливо складним для туристичної галузі Львова: міжнародні сполучення зменшилися на 74 %, а падіння рівня міжнародного туризму призвело до втрат від експортних доходів, за даними ВТО у розмірі 1,3 трильйона доларів США. Туристів поменшало, проте вони є. Зібрати якісну аналітику за 2020 р. виявилось вкрай складним завданням. Тим не менш, певні дані є – за 2020 р. центри туристичної інформації відвідало 15910 туристів, з яких 51 % – це українці. У зв'язку з карантинними обмеженнями кількість іноземних відвідувачів знизилась на 85,6 %, а українських – на 55,4 %. У топ-5 країн відвідувачів увійшли Польща, Білорусь, Туреччина, Німеччина та Литва. Серед українських міст у першій п'ятірці Київ, Харків, Одеса, Дніпро та Івано-Франківськ.

За даними Державної прикордонної служби міжнародного аеропорту «Львів» ім. Д. Галицького кількість іноземних туристів в аеропорту у 2020 р. склала 84176 осіб. Найбільше пасажирів прибуло з Польщі, Туреччини, Німеччини, США, Великої Британії, Білорусі, Румунії, Литви, Італії та Ізраїлю. 2020 рік почався з росту іноземного пасажиропотоку на 16 % у порівнянні з 2019 роком. Після послаблення перших карантинних обмежень та відкриття кордонів у червні ми можемо бачити незначне збільшення кількості іноземців, що подорожують, проте заборона в'їзду для них з 28 серпня по 28 вересня спричинила спад пасажиропотоку, тож показники у жовтні-грудні залишалися меншими, ніж у серпні.

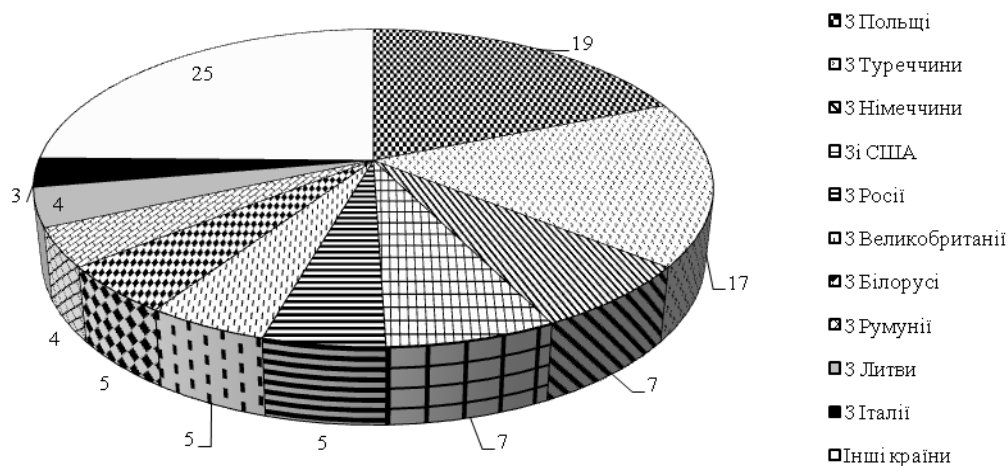

Рис. 7. Розподіл іноземних туристів Львова за країнами їх прибуття у 2020 р., %

Говорити, про розподіл іноземних туристів області у 2021 р., ще рано, проте можна впевнено констатувати, що суттєво зростає, як мінімум частка з Саудівської Аравії, Бахреїну, Катару та Оману. Ще

минулого літа Україна запровадила безвізовий режим для громадян Саудівської Аравії, Бахреїну, Кувейту та Оману. У січні 2021 року Київ та Ер-Ріяд підписали угоду про повітряне сполучення. Тепер з цієї арабської країни до України літають десятки прямих рейсів щотижня. Туристів-арабів у Львові та області побільшало від середини червня, відколи саудівський лоукостер відкрив прямі рейси у Київ та Львів.

Авіакомпанія Flynas запустила рейс спочатку в Київ, потім до Львова. Зараз є два рейси на тиждень. Чартерні рейси з Саудівської Аравії до Львова з липня запустила і українська авіакомпанія SkyUp. З початку липня Львів отримав пряме сполучення з містами Ер-Ріяд, Дждда та Ель-Касім (Саудівська Аравія). Більшу частину місць у цих рейсах продають у пакетні тури з проживанням у п'ятизіркових готелях Львова та Буковеля. Зазвичай ці туристи їдуть відпочивати в Карпати, але дорогою бажають заїхати на кілька днів і до міста. Приїздять арабські туристи великими родинами з батьками та дітьми зазвичай на 10–14 днів. Встигають по кілька днів присвятити Києву, Львову та Карпатам. Туристи з Перської затоки за родинний відпочинок, тому обирають готелі та ресторани з умовами, щоб проводити час з дітьми. Одним зі складних моментів подорожі Україною для арабів є труднощі з перекладом та меню в ресторанах, де так багато страв зі свинини. Арабські туристи знімають грозу на телефони і дзвонять родичам, щоб показати дощ, фотографують кожне дерево, у захваті від лісів, водоспадів та гір, катаються на самокатах та водних атракціонах.

Такому напливу туристів передувала певна промокампанія. Арабські туристи через карантин у Європі були змушені шукати нові напрямки для подорожей і так відкрили для себе Україну. В арабських ЗМІ десятки публікацій присвячено Україні. У соцмережах міжнародного лоукостера Flynas з'явилася промокампанія Львова.

За прогнозами, ближче до зими кількість арабських туристів в Україні може зменшитися, бо український холод не буде для них таким привабливим. Проте, є сподівання, що частина авіарейсів залишиться для зимового туризму, а наступного літа вони знову приїдуть.

Якщо аналізувати трансфери та проживання середньостатистичного гостя міста Львова, то більшість туристів приїжджали до Львова на потягах (45 %), менше на літаках (30,8 %) і мало хто обирав для поїздки автомобіль (11,8 %) чи автобус (11,6 %). Якщо у 2018 р. туристи частіше обирали для проживання у Львові готелі, то у 2019 р. більш популярними стали апартаменти (30,1 %) та гостелі (31 %). При цьому 29,5 % туристів все ж обирали готелі.

У 2019 р. зросли витрати туристів у Львові. Якщо у 2018 р. один турист в середньому за день витрачав 74 євро, то в 2019 р. цього року ця цифра зросла до 94 євро. При цьому іноземці витрачають у Львові більше, ніж українські туристи. Українці витрачають 137 євро за весь час перебування. Іноземці – близько 470 євро, включаючи проживання, харчування, екскурсії. В середньому турист витрачає у Львові 74 євро за одну добу.

Середній час перебування туристів у Львові – 3–4 дні. Українці можуть приїхати до Львова на вихідні. У місті дуже багато гостей з Києва, які можуть приїхати ранковим потягом в суботу, два дні гуляти і вечірнім потягом зі Львова поїхати. Іноземці розуміють, що за два дні вони зможуть не так багато обходити. Якщо говорити про американців, то прилетівши сюди з-за океану, вони хочуть побути якомога довше – приїжджають до друзів, далеких родичів і намагаються відвідати також Київ чи Одесу. В області вони перебувають 5–6 днів, інколи навіть до двох тижнів.

Бюджет міста Львова поповнився на 168 млн грн коштом прямої сплати податків від туристичної галузі (не враховуючи туристичного збору), що на 28 млн менше попереднього 2019 р., коли міський бюджет Львова отримав 196 млн грн від туризму (на 45 млн грн більше, ніж у 2018 р.).

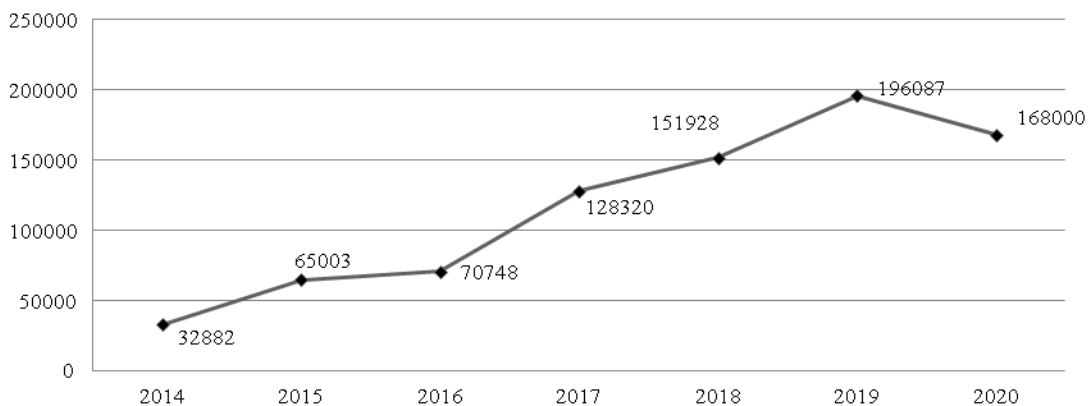

Рис. 8. Надходження в місцевий бюджет від галузі туризму в 2014–2019 рр., тис. грн.

Загалом туристична галузь у Львові сплатила 370 млн грн податків у бюджети усіх рівнів, що на 20 % менше в порівнянні з 2019 роком.

Туристичний збір приніс місту у 2020 році 4,9 млн, що на 50 % менше, ніж у 2019 році, зазначимо, що більшу частину року, з березня до кінця грудня, ухвалою Львівської міської ради суб'єкти господарювання були звільнені від сплати даного податку.

Найбільше податків було сплачено від діяльності ресторанів, театральної та концертної діяльності, діяльності готелів (усього 24 кведи за рекомендаціями МЕРТ від 2014 року).

Кількість найманих працівників в туристичній галузі станом на 31.12.2020 складала 99 тисяч осіб. У порівнянні з 2019 роком цей показник впав на 21 %.

Після відвідування Львова близько 95,5 % туристів рекомендують це місто своїм друзям. Індекс туристичної привабливості міста становить 4,8 з 5, а індекс задоволеності туристичними послугами – 4,4 з 5.

Якщо говорити про мету візитів, то на першому місці – посиденьки в кафе, ресторанах. Це зрозуміло, адже перебуваючи в місті, людям потрібно обідати, вечеряти, а між тим – пити каву. На другому – самостійні прогулянки містом, на третьому – відвідування закладів культури. Наприклад, майже усі іноземців обов'язково йдуть у Львівську Оперу. Поляки дуже часто відвідують вистави. Якщо ж квитків вже немає, то обов'язково намагаються хоча би пройти за куліси. Українців вона менше цікавить. Далі – шопінг, а також екскурсії з гідами. Справа в тому, що для іноземців – ціни у Львові є досить прийнятними і вони обов'язково хочуть привезти звідси сувеніри. Поляки з радістю закупають шоколад. Якщо пройтись торговими центрами в центрі міста, то там також можна побачити багатьох іноземців, які шукають щось локальне і автентичне.

Дані моніторингу, який проводиться щороку в літній туристичний сезон, свідчать про те, що на території обласного центру щоденно перебуває близько 3 тисяч іноземних туристів, а у вихідні – до 5–6 тис., з яких 60 % – туристи з Польщі, 20 % – туристи з країн-учасниць СНД та інші [24–26].

Якщо говорити про сезон, то безапеляційні туристичні піки – це Різдво і новорічні свята. Це період вихідних, шкільних канікул, коли багато львів'ян також повертаються додому з різних міст України і беруть з собою друзів. Наступний – це кінець квітня, коли починається велика кількість конференцій. Далі – свята, вихідні дні, День міста. Іншою точкою буде кінець червня, коли у Львові відбувається джазовий фестиваль і кінець літа – День Незалежності. Останній пік – це вересень, коли багато конференцій, книжковий і екологічний форуми, фестивалі кави, шоколаду. Іноземців лякає українська холодна погода. Ті ж білоруси чи поляки розуміють, що ми живемо приблизно в одній географічній зоні. Та їм все рівно комфортніше подорожувати до Львова навесні, влітку чи восени, адже тут хочеться ходити вулицями і пити каву надворі.

За сприяння турфірм вітчизняні туристи 2020 р. виїжджали у 70 країн світу. Найбільше до Туреччини – 25,4 тис. осіб, Єгипту – 24,8 тис., Болгарії – 7,8 тис., Чехії – 4,3 тис., Угорщини – 3,8 тис. туристів [22]. Загалом, виїзний туризм є вигіднішою формою діяльності туристичних підприємств, ніж в'їзний (іноземний) та внутрішній туризм. Виїзним туризмом займається майже кожна туристична фірма, а в'їзним та внутрішнім туризмом – близько 20 % туристичних підприємств області [22; 24].

□ до Туреччини □ до Єгипту □ до Болгарії
 ■ до Чехії □ до Угорщини □ до Польщі
 □ до Хорватії □ до Чорногорії ■ до Греції
 ■ до інших країн

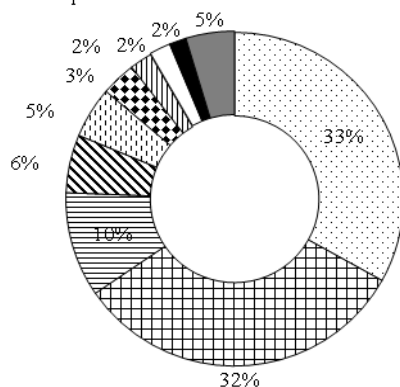

Рис. 9. Розподіл туристів-громадян України за країнами їх подорожі у Львівській області у 2020 р.

□ до Єгипту □ до Туреччини □ до Болгарії
 ■ до Угорщини □ до Італії □ до Чехії
 □ до Франції □ до Німеччини □ до Греції
 ■ до Чорногорії □ до Польщі □ до Хорватії

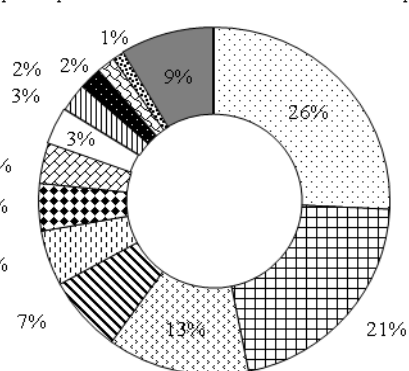

Рис. 10. Розподіл туристів-громадян України за країнами їх подорожі у Львівській області у 2019 р.

Найбільш популярною метою туристично-екскурсійних подорожей залишається дозвілля і відпочинок. Так, у 2019–2020 рр. найбільш часто вказуванню метою поїздки було дозвілля та відпочинок і лікування. Із всіх туристів, що відвідали Львівську область у 2020 р. 80,5 % осіб зробили це з метою відпочинку і 18,89 % – задля лікування. Приблизно такою ж була ситуація у 2019 р.: 76,68 % осіб зробили це з метою дозвілля і 21,54 % з метою лікування [21; 22; 24].

Важливим видом туристичної діяльності протягом останніх років була екскурсійна діяльність, хоча кількість обслужених екскурсантів постійно зменшується. Так у 2006 р. суб'єктами туристичної діяльності обслужено 140 тис. екскурсантів, а у 2010 р. лише 56 тис., у 2019 р. – кількість екскурсантів знизилась до рекордного за 30 років незалежності України показника в 3919 осіб (табл. 1, рис. 11), з яких 1,4 % становили іноземні громадяни [20; 24].

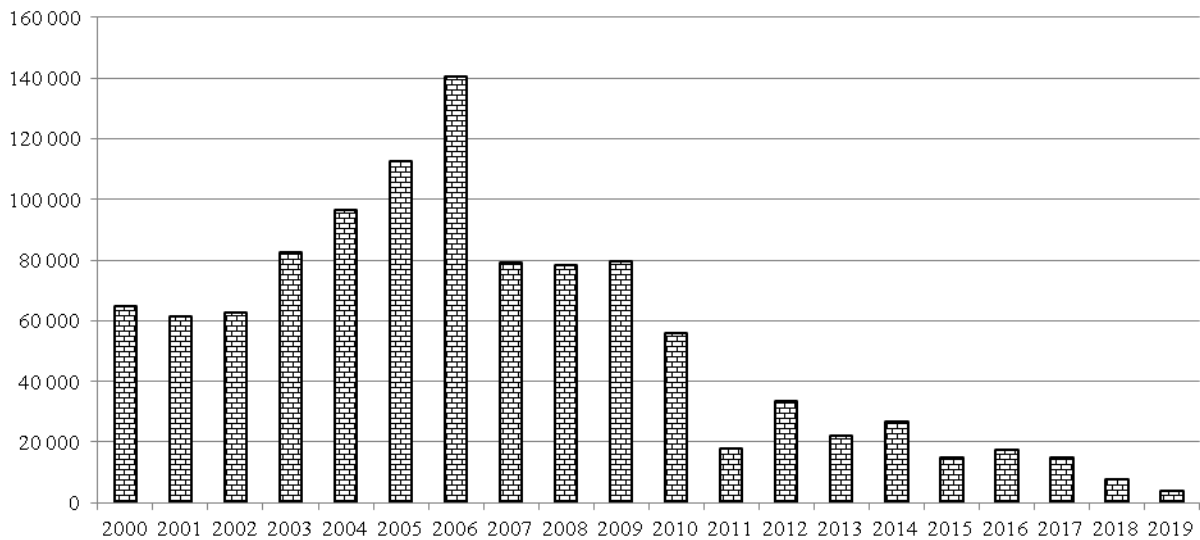

Рис. 11. Кількість екскурсантів у 2000–2019 рр., осіб [29]

Упродовж 2019 року в області діяли 342 суб'єкти туристичної діяльності. За цим показником Львівщина посідає 3 місце в Україні. Серед них: 58 туроператори, 233 турагенти, 51 бюро екскурсійних послуг. Зауважимо, що в 2011 р. туристичні послуги надавали 354 туристичних підприємств. Упродовж 2014 р. у Львівській області діяло 235 суб'єктів туристичної діяльності, що менше порівняно з 2013 роком на 13,6 %. Таким чином, бачимо, що кількість суб'єктів туристичної діяльності щороку зростає [20; 25].

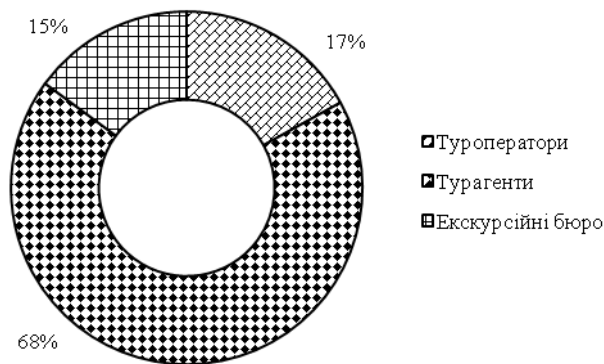

Рис. 12. Суб'єкти туристичної діяльності [25]

Екскурсійні послуги є однією зі специфічних ознак туристичної діяльності, невід'ємною складовою тура. Вони можуть входити до складу комплексного продукту або становити додаткові послуги, але їх наявність є обов'язковим елементом в забезпеченні туристичної мотивації [25].

На сьогодні туристично-екскурсійні маршрути обслуговують 750 кваліфікованих екскурсоводів та гідів-перекладачів. У 2013 р. у Львівській області було зареєстровано близько 850 фахівців туристичного супроводу (екскурсоводів, гідів-перекладачів, провідників по горах), які у встановленому порядку отримали Дозвіл на право здійснення туристичного супроводу та надають послуги з екскурсійного обслуговування [25].

Функціонує 6 установ, які проводять курси екскурсоводів та гідів-перекладачів по Львову та Львівській області:

1. Курси «Мандри-Плюс», м. Львів, вул. Герцена, 7.
2. Курси при Львівській Асоціації Розвитку Туризму, м. Львів, вул. Тиктора, 5.
3. Курси Інституту туризму Федерації профспілок України при ТЗОВ «Львівське регіональне підприємство з туризму «ГАЛІНТУР», м. Львів, вул. Олени Степанівни, 2.
4. Курси Інституту туризму Федерації профспілок України при ПрАТ «Львівтурист», м. Львів, вул. Коновальця, 103.
5. Курси Фонду Святого Володимира, при Туристично-краєзнавчому центрі «Паломник» м. Львів, вул. Антоновича, 22.
6. Курси при Західно-українській регіональній асоціації інноваційних фірм «Львівтехнополіс» м. Львів, вул. Чорновола, 57/706а [25].

Безпосередніми елементами туристичної індустрії є установи державного регулювання сфери туризму. Головними з таких є Управління туризму та курортів Львівської обласної державної адміністрації та Управління туризму Департаменту розвитку Львівської міської ради.

Основними завданнями управління туризму та курортів ЛОДА є:

1. Реалізація державної політики у галузі туризму, сфері курортів та рекреації;
2. Організація виконання законодавства України у сфері туризму, курортів та рекреації, здійснення контролю за його реалізацією;
3. Здійснення виконавчих та організаційно-розпорядчих функцій щодо організації і розвитку сфери туризму та курортів;
4. Утвердження позитивного іміджу та популяризація регіону як туристичної дестинації на території України та за її межами [26].

До завдань Управління туризму Департаменту розвитку ЛМР серед іншого відносимо:

- створення умов для всебічного розвитку туризму у м. Львові;
- сприяння підвищенню рівня якості та розширенню асортименту послуг у індустрії гостинності, покращення туристичної пропозиції міста
- створення сприятливих умов для розвитку внутрішнього і міжнародного туризму, туристичної та курортно-рекреаційної індустрії, для провадження екскурсійної діяльності і розбудови матеріально-технічної бази туристичної сфери;
- формування позитивного сприйняття м. Львова, популяризація міста, поширення позитивних знань про Львів в Україні та за кордоном, активне просування Львова на основних цільових та нових туристичних ринках;
- збільшення кількості туристів, у тому числі іноземних, збереження балансу між туристами та мешканцями;
- розширення туристичних меж Львова, розвиток нових громадських просторів;
- підтримка існуючих та створення нових подій та маршрутів, цікавих для пріоритетних ринків [27].

Також на Львівщині проводять активну діяльність туристичні громадські організації та асоціації, а саме: Львівська асоціація розвитку туризму, ГО «Клуб велотуристів друзів природи «Рух», Львівський обласний осередок «Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму», Львівська обласна громадська організація «Товариство власників осель «Галицькі оселі», Асоціація гірських провідників «Ровінь», Львівська міська громадська організація «Федерація спортивного туризму», Центр краєзнавства, екскурсій і туризму учнівської молоді, Західноукраїнська туристична асоціація, «Туристична асоціація рекреаційного розвитку Сколівщини», Асоціація курорт «Сколівський», ГО «Орявчик-Звенів», Клуб Велосипедного туризму «Колесо вітрів», ЛПТО «Обрій», Львівська Асоціація туристичних організацій, Товариство краєзнавців Яворівщини «Гостинець», Львівська обласна молодіжна хостел асоціація. Основними завданнями згаданих організацій є насамперед реалізація державної політики у сфері туристичної діяльності, забезпечення прав громадян на відпочинок та охорону здоров'я, залучення інвестицій, пропаганда та популяризація вітчизняного туристичного продукту.

За підтримки державних та громадських органів регулювання та управління туристичною індустрією, на території міста та області були створені центри туристичної інформації. В Львові функціонує 6 таких центрів (Центр туристичної інформації м. Львова, Центр туристичної інформації на залізничному вокзалі, Центр туристичної інформації в аеропорту, Туристично-інформаційний центр Львівської асоціації розвитку туризму, Центр туристичної інформації «Лемберг-Тур», Західноукраїнський інформаційно-туристичний центр «Hostelling International», інші – в Жовкві (Туристично-інформаційний центр м. Жовкви, Туристичний інформаційний центр Державного історико-архітектурного заповідника у м. Жовкві), в Самборі (Туристично-інформаційний центр м. Самбора), та Трускавці (Трускавецький інформаційно-курортний центр).

Львівщина поступово утверджує імідж туристичного хабу країни. Лише протягом останнього року тут розроблено й виготовлено туристичну презентаційно-довідкову та сувенірну продукцію, яка розповсюджувалась на виставкових і презентаційних заходах: путівник «Мандри Львівщиною: природні та екологія», путівник «Гастромандри Львівщиною», путівник «Персональний гід Львівщиною» (укр. та англ. мовами), туристичні карти Львівщиною (укр., англ. та пол. мовами), гра «Мандрівка Львівщиною» та «Мандрівка Україною», туристичні буклети Львівщини на івриті, туристичні флаєри «LVIV REGION – MUST VISIT» (укр., англ. та кит. мовами), а також інша сувенірна продукція (парасолі з логотипом «LvivRegion – reorleofaction», горнята, рюкзаки, бафи, екосумки, дощовики та USB флеш-накопичувачі з брендунням, сувенірні значки «Львівщина – люди дії», крафтові пакети із логотипом Львівщини та інше). Було створено 7 промоційних відеороликів про Львівську область: «Львівщина з неба», «В долині Карпатського зубра», «Гологори», «Львівщина. Подорож. Замки», «Львівщина. Подорож. Здоров'я», «Львівщина. Подорож. Гастромандри» та «Львівщина. Подорож. Активний туризм». Розроблено оновлений дизайн та технічне завдання для ребрендингу туристичного сайту Львівщини www.lviv-region.travel. А також організовано 32 промотури Львівщиною: для представників ЗМІ та блогерів; для туроператорів; для провайдерів медичного туризму; для екскурсиводів та гідів. Організовано та проведено 51 туристичний захід на Львівщині, серед яких найбільш вагомими були Перший форум медичного та оздоровчого туризму

Львівського регіону, Міжнародний фестиваль гостинності та готельно-ресторанного бізнесу «HoReCa SHOW Lviv», «Гастрономічна презентація «Європейська кухня з локальних продуктів», Міжнародний день гір «Безпека зимових мандрів у горах», Форум гідів, Туристичний форум «WinwiththeLion / Перемагай з левом», Стратегічна сесія «Великі цілі – досяжні», Східноєвропейський форум гостинності і курортології «Кришталевий лотос», Всесвітній день туризму на Львівщині, День молоді на Львівщині (туристична локація), Львівський міжнародний форум індустрії туризму та гостинності тощо. Представлено Львівщину на 30 виставково-презентаційних заходах – Королівства Іспанії, Ізраїлю, Турецької Республіки, Грузії, Китаю, Республіки Польща (Лодзь, Гданськ, Варшава), Латвійської Республіки, Республіки Азербайджан, Республіки Білорусь, Англії, Республіки Сербія, Республіки Португалія, Чеської Республіки та України (Київ, Львів, Ужгород, Чернівці). Створено мобільний додаток про шляхи активного туризму на Львівщині LvivRegion&GO. Розроблено та ознаковано понад 420 км шляхів активного й екологічного туризму на території Львівської області. Організовано 13 семінарів та навчальних тренінгів для представників туристично-рекреаційного комплексу, екскурсіводів, гідів-перекладачів, гірських провідників, інших (понад 600 осіб).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

Львівська область характеризується особливо високими показниками рівня розвитку туристичної індустрії в країні загалом. Перші позиції за показниками туристичних прибуттів, в тому числі іноземного (в'їзного) туризму, друге місце в Україні за кількістю суб'єктів туристичного господарювання та друга позиція за показником середньооблікової кількості штатних працівників, задіяних у сфері туристичного обслуговування, другі місця серед регіонів України за обсягом туристичного збору, кількістю розміщених у готельних закладах та за кількістю туристів з України. Львівщина є місцем проведення міжнародних фестивалів, різноманітних подій, конференцій, форумів та виставок, що утворюють туристичну привабливість регіону. Окрім того, Львівщина має дуже комерціалізований та впізнаваний бренд-бук адміністративного центру області. Львівщина наполегливо утверджує свій позитивний імідж як туристичної дестинації – розроблено й виготовлено туристичну презентаційно-довідкову та сувенірну продукцію, яка розповсюджувалась на виставкових і презентаційних заходах, творено 7 промоційних відеороликів про Львівську область, організовано та проведено 51 туристичний захід тощо.

Література

1. Foster, D. (1985). Travel and tourism management. Macmillan Education Ltd. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19861829419>.
2. Trigg, P. (1996). Leisure and tourism GNVQ: advanced textbook. Butterworth-Heinemann Ltd.
3. Okumus, F., Altınay, L., & Chathoth, P. (2010). Strategic management in the international hospitality and tourism industry. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780080940465>.
4. Любіцева О. О. Індустрія туризму – основа розвитку національного ринку туристичних послуг [Електронний ресурс] / О. О. Любіцева // Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_rtp13.htm.
5. Любіцева О. О. Геопросторова організація туристичного процесу : автореф. дис. д-ра геогр. Наук : 11.00.02 / О.О. Любіцева ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 29 с.
6. Мальська М. П. Туристична індустрія [Електронний ресурс] / М. П. Мальська // Туристичний бізнес: теорія та практика. – 2007 р. – Режим доступу: <http://tourism-book.com/pbooks/book-11/ua/chapter-818/>.
7. Богатирьова Д. С. Підходи до визначення поняття «Індустрія туризму» в науковій літературі. – Щука ГП, 2010. – 15.
8. Бондаренко М. П. Теоретичні засади розвитку індустрії туризму / М.П. Бондаренко // Економічний часопис-XXI. – 2012.
9. Менеджмент туристичної індустрії : підручник у 3-х частинах / [Руденко В.П., Вацеба В.Я., Підгірна В.Н., Цепенда М.В. та ін.]. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. – 504 с.
10. Шепелюк С. І. Особливості становлення та розвитку туристичної індустрії в Україні / С.І. Шепелюк // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. – 2013. – 17. – С. 262–268.
11. Савіцька О. П. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти [Електронний ресурс] / О. П. Савіцька, Н. В. Савіцька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2013. – № 754. – С. 68–74. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2013_754_12.
12. Паньків Н. Є. Туристично-рекреаційні ресурси Львівської області: сучасний стан та перспективи використання для сталого розвитку туризму / Паньків Н. Є., Лушчик М. В., Роїк О. Р. – Львів : НУ «Львівська політехніка», 2018. – 256 с.
13. Белуха О.М. Розвиток туристичної галузі Львівської області в контексті реалізації регіональної туристичної політики [Електронний ресурс] / О. М. Белуха, Л. В. Павліш // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7. – С. 38–43. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/beluha.htm.
14. Гіряк Л. І. Стан та проблеми розвитку туристичної індустрії у Львівській області [Електронний ресурс] / Л. І. Гіряк, М. Ю. Барна // Інновації в управлінні асортиментом, якістю та безпекою товарів і

послуг : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 24 листопада 2016 р.) – Львів : Растр-7, 2016. – С. 308–311. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/girnyak.htm.

15. Мігущенко Ю. В. Проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі Львівської області [Електронний ресурс] / Ю. В. Мігущенко // Ефективна економіка. – 2015. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4564>.

16. Павліш Л. В. Львівщина як перспективний регіон України для розвитку туризму та рекреації [Електронний ресурс] / Л. В. Павліш // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2013. – Випуск 15. – С. 124–128. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/pavlish.htm.

17. Скабара Р. М. Туристична індустрія Львівської області у контексті наближення «ЄВРО-2012». – 2012.

18. Бордун О. Ю. Стан та перспективи транспортного забезпечення туристичної індустрії Львівської області / О. Ю. Бордун // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2011. – 2. – С. 147–152.

19. Бакурова А. В. Основні проблеми туристичної галузі / А. В. Бакурова, А. В. Діденко // Проблеми формування нової економіки XXI століття : матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Львів, 2011. – С. 89–94.

20. Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

21. Статистична звітність. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/21/theme_21.php?

22. Інфографіка. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2017/r10_51.pdf.

23. Державна служба туризму і курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>.

24. Кучинська І. В. Місце Львівщини на ринку туристичних послуг України [Електронний ресурс] / І. В. Кучинська, М. В. Рібун // Вісник Львівського інституту економіки і туризму : зб. наук. ст. / Мін-во освіти і науки України. Львів. інст-т економіки і туризму ; [редкол. : І. О. Бочан та ін.]. – Львів : ЛПЕТ, 2014. – № 9. – С. 84–94 : іл., табл. – Режим доступу : https://www.academia.edu/30335372/МІСЦЕ_ЛЬВІВЩИНИ_НА_РИНКУ_ТУРИСТИЧНИХ_ПОСЛУГ_УКРАЇНИ.

25. Список туроператорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://misto.travel/index.php?mod=page&id=14827>.

26. Туристично-рекреаційний потенціал Львівщини / Управління туризму та курортів ЛОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://loda.gov.ua/turyzm_na_lvivshchyni.

27. Управління туризму ЛМР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://city-adm.lviv.ua/lmr/office/upravlinnia-turyzmu>.

28. Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf.

References

1. Foster, D. (1985). *Travel and tourism management*. Macmillan Education Ltd. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19861829419>.
2. Trigg, P. (1996). *Leisure and tourism GNVQ: advanced textbook*. Butterworth-Heinemann Ltd.
3. Okumus, F., Altınay, L., & Chathoth, P. (2010). *Strategic management in the international hospitality and tourism industry*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780080940465>.
4. Liubitseva O. O. *Industriia turizmu – osnova rozvytku natsionalnogo rynku turystychnykh posluh* [Elektronnyi resurs] / O. O. Liubitseva // Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty). – K. : Alterpres, 2002. – 436 s. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_rtp13.htm.
5. Liubitseva O. O. *Heoprostorova orhanizatsiia turystychno protsesu* : avtoref. dys. d-ra heohr. Nauk : 11.00.02 / O.O. Liubitseva ; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. – K., 2003. – 29 s.
6. Malska M. P. *Turystychna industriia* [Elektronnyi resurs] / M. P. Malska // Turystychni biznes: teoriia ta praktyka. – 2007 r. – Rezhym dostupu : <http://tourism-book.com/pbooks/book-11/ua/chapter-818/>.
7. Bohatyrova D. S. *Pidkhody do vyznachennia poniattia «Industriia turizmu» v naukovi literaturi*. – Shchuka HP, 2010. – 15.
8. Bondarenko M. P. *Teoretychni zasady rozvytku industrii turizmu* / M.P. Bondarenko // Ekonomichnyi chasopys-XXI. – 2012.
9. *Menedzhment turystychnoi industrii : pidruchnyk u 3-kh chastyakh* / [Rudenko V.P., Vatsaba V.Ia., Pidhima V.N., Tsenda M.V. ta in.]. – Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 2019. – 504 s.
10. Shepeliuk S. I. *Osoblyvosti stanovlennia ta rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini* / S.I. Shepeliuk // Visnyk DITB. Seriya: Ekonomika, orhanizatsiia ta upravlinnia pidpriemstvamy turystychnoi industrii ta turystychnoi haluzi v tsilomu. – 2013. – 17. – S. 262–268.
11. Savitska O. P. *Stratehiia rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini: rehionalni aspekty* [Elektronnyi resurs] / O. P. Savitska, N. V. Savitska // Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnika». Problemy ekonomiky ta upravlinnia. – 2013. – № 754. – S. 68–74. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2013_754_12.
12. Pankiv N. Ye. *Turystychno-rekreatsiini resursy Lvivskoi oblasti: suchasnyi stan ta perspektivy vykorystannia dlia staloho rozvytku turizmu* / Pankiv N. Ye., Lushchik M. V., Roik O. R. – Lviv : NU «Lvivska politekhnika», 2018. – 256 s.
13. Bielukha O.M. *Rozvytok turystychnoi haluzi Lvivskoi oblasti v konteksti realizatsii rehionalnoi turystychnoi polityky* [Elektronnyi resurs] / O. M. Bielukha, L. V. Pavlish // Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. – 2012. – Vyp. 22.7. – S. 38–43. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/statti_ukr/beluha.htm.
14. Himiak L. I. *Stan ta problemy rozvytku turystychnoi industrii u Lvivskii oblasti* [Elektronnyi resurs] / L. I. Himiak, M. Yu. Barna // Innovatsii v upravlinni asortymentom, yakistiu ta bezpekoiu tovariv i posluh : materialy IV Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (Lviv, 24 lystopada 2016 r.) – Lviv : Rastr-7, 2016. – S. 308–311. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/statti_ukr/girnyak.htm.

15. Mihushchenko Yu. V. Problemy ta perspektyvy rozvytku turystychnoi haluzi Lvivskoi oblasti [Elektronnyi resurs] / Yu.V. Mihushchenko // Efektyvna ekonomika. – 2015. – № 11. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4564>.
16. Pavlish L. V. Lvivshchyna yak perspektyvnyi rehion Ukrainy dlia rozvytku turyzmu ta rekreatsii [Elektronnyi resurs] / L. V. Pavlish // Torhivlia, komertsii, pidpriemnytstvo. – 2013. – Vypusk 15. – S. 124–128. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/statti_ukr/pavlish.htm.
17. Skabara R. M. Turystychna industriia Lvivskoi oblasti u konteksti nablyzhennia «IeVRO-2012». – 2012.
18. Bordun O. Yu. Stan ta perspektyvy transportnoho zabezpechennia turystychnoi industrii Lvivskoi oblasti / O.Iu. Bordun // Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Heohrafiia. – 2011. – 2. – S. 147–152.
19. Bakurova A. V. Osnovni problemy turystychnoi haluzi / A. V. Bakurova, A. V. Didenko // Problemy formuvannia novoi ekonomiky XXI stolittia : materialy I Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi internet-konferentsii. – Lviv, 2011. – S. 89–94.
20. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Statystychna informatsiia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
21. Statystychna zvitnist. Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/21/theme_21.php?.
22. Infografika. Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2017/r10_51.pdf.
23. Derzhavna sluzhba turyzmu i kurortiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.tourism.gov.ua>.
24. Kuchynska I. V. MISTsE LVIVShchYNY NA RYNKU TURYSTYChNYKh POSLUH UKRAINY [Elektronnyi resurs] / I. V. Kuchynska, M. V. Ribun // Visnyk Lvivskoho instytutu ekonomiky i turyzmu : zb. nauk. st. / Min-vo osvityi nauky Ukrainy. Lviv. inst-t ekonomiky i turyzmu ; [redkol. : I. O. Bochan ta in.]. – Lviv : LIET, 2014. – № 9. – S. 84–94 : il., tabl. – Rezhym dostupu : https://www.academia.edu/30335372/MISTsE_LVIVShchYNY_NA_RYNKU_TURYSTYChNYKh_POSLUH_UKRAINY.
25. Spysok turoperatoriv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://misto.travel/index.php?mod=page&id=14827>.
26. Turystychno-rekreatsiinyi potentsial Lvivshchyny / Upravlinnia turyzmu ta kurortiv LODA [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://loda.gov.ua/turyzm_na_lvivshchyni.
27. Upravlinnia turyzmu LMR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://city-adm.lviv.ua/lmr/office/upravlinnia-turyzmu>.
28. Stratehiia rozvytku Lvivskoi oblasti na period do 2020 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf.

Надійшла / Paper received : 05.11.2021

Надрукована/Printed : 07.12.2021